

Bijlage VWO
2018

tijdvak 2

Latijn

Tekstboekje

Tekst 1

Kritiek op Seneca en zijn reactie daarop

1 Si quis itaque ex istis qui philosophiam conlatrant quod solent dixerit:
2 'Quare ergo tu fortius loqueris quam vivis? Quare et superiori verba
3 summittis et pecuniam necessarium tibi instrumentum existimas et damno
4 moveris et lacrimas audita coniugis aut amici morte demittis et respicis
5 famam et malignis sermonibus tangeris? Quare cultius rus tibi est quam
6 naturalis usus desiderat? Cur non ad praescriptum tuum cenas? Cur tibi
7 nitidior supellex est? Cur apud te vinum aetate tua vetustius bibitur? Cur
8 aurum disponitur? Cur arbores nihil praeter umbram daturae conseruntur?
9 Quare uxor tua locupletis domus censum auribus gerit? Quare
10 paedagogium pretiosa veste succingitur? Quare ars est apud te ministrare
11 nec temere et ut libet conlocatur argentum sed perite struitur et est
12 aliquis scindendi obsonii magister?' Adice, si vis: 'Cur trans mare
13 possides? Cur plura quam nosti? <Cur> turpiter aut tam negligens es ut
14 non noveris pauculos servos aut tam luxuriosus ut plures habeas quam
15 quorum notitiae memoria sufficiat?' Adiuvabo postmodo convicia et plura
16 mihi quam putas obiciam, nunc hoc respondeo tibi: non sum sapiens et,
17 ut malivolentiam tuam pascam, nec ero. Exige itaque a me, non ut
18 optimis par sim, sed ut malis melior: hoc mihi satis est, cotidie aliquid ex
19 vitiis meis demere et errores meos obiurgare. Non perveni ad sanitatem,
20 ne perveniam quidem; delenimenta magis quam remedia podagrae meae
21 compono, contentus si rarius accedit et si minus verminatur: vestris
22 quidem pedibus comparatus, debiles, cursor sum. Haec non pro me loquor
23 — ego enim in alto vitiorum omnium sum — sed pro illo cui aliquid acti
24 est. 'Aliter' inquis 'loqueris, aliter vivis.' Hoc, malignissima capita et
25 optimo cuique inimicissima, Platoni obiectum est, obiectum Epicuro,
26 obiectum Zenoni; omnes enim isti dicebant non quemadmodum ipsi
27 viverent, sed quemadmodum esset <et> ipsis vivendum. De virtute, non
28 de me loquor, et cum vitiis convicium facio, in primis meis facio: cum
29 potuero, vivam quomodo oportet. Nec malignitas me ista multo veneno
30 tincta deterrebit ab optimis; ne virus quidem istud quo alios spargitis, quo

31 vos necatis, me inpediet quominus perseverem laudare vitam non quam
32 ago sed quam agendam scio, quominus virtutem adorem et ex intervallo
33 ingenti reptabundus sequar. Expectabo scilicet ut quicquam malivolentiae
34 inviolatum sit, cui sacer nec Rutilius fuit nec Cato? Curet aliquis an istis
35 nimis dives videatur quibus Demetrius Cynicus parum pauper est? Virum
36 acerrimum et contra omnia naturae desideria pugnantem, hoc
37 pauperiorem quam ceteros Cynicos quod, cum sibi interdixerint habere,
38 interdixit et poscere, negant satis egere. Vides enim: non virtutis
39 scientiam sed egestatis professus est.

Seneca, De vita beata 17-18

Tekst 2

Dionysius, tiran van Syracuse

1 Duodequadragesima annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius, cum
2 quinque et viginti natus annos dominatum occupavisset. Qua
3 pulchritudine urbem, quibus autem opibus praeditam servitute oppressam
4 tenuit civitatem! Atqui de hoc homine a bonis auctoribus sic scriptum
5 accepimus, summam fuisse eius in victu temperantiam in rebusque
6 gerendis virum acrem et industrium, eundem tamen maleficum natura et
7 iniustum; ex quo omnibus bene veritatem intuentibus videri necesse est
8 miserrimum. Ea enim ipsa, quae concupierat, ne tum quidem, cum omnia
9 se posse censebat, consequabatur.

10 Qui cum esset bonis parentibus atque honesto loco natus — etsi id quidem
11 alius alio modo tradidit — abundaretque et aequalium familiaritatibus et
12 consuetudine propinquorum, haberet etiam more Graeciae quosdam
13 adulescentes amore coniunctos, credebat eorum nemini, sed eis quos ex
14 familiis locupletium servos delegerat, quibus nomen servitutis ipse
15 detraxerat, et quibusdam convenis et feris barbaris corporis custodiam
16 committebat. Ita propter iniustam dominatus cupiditatem in carcerem
17 quodam modo ipse se incluserat. Quin etiam ne tonsori collum
18 committeret, tondere filias suas docuit. Ita sordido ancillarique artificio
19 regiae virgines ut tonstriculae tondebant barbam et capillum patris. Et

20 tamen ab eis ipsis, cum iam essent adultae, ferrum removit instituitque,
21 ut candentibus iuglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent.
22 Cumque duas uxores haberet, Aristomachen civem suam, Doridem autem
23 Locrensem, sic noctu ad eas ventitabat, ut omnia specularetur et
24 perscrutaretur ante. Et cum fossam latam cubiculari lecto circumdedisset
25 eiusque fossae transitum ponticulo ligneo coniunxisset, eum ipsum, cum
26 forem cubiculi clauserat, detorquebat. Idemque cum in communibus
27 suggestis consistere non auderet, contionari ex turri alta solebat.
28 Atque is cum pila ludere vellet — studiose enim id factitabat — tunicamque
29 poneret, adulescentulo, quem amabat, tradidisse gladium dicitur. Hic cum
30 quidam familiaris iocans dixisset: 'Huic quidem certe vitam tuam
31 committis' adrisissetque adulescens, utrumque iussit interfici, alterum,
32 quia viam demonstravisset interimendi sui, alterum, quia dictum id risu
33 adprobavisset. Atque eo facto sic doluit, nihil ut tulerit gravius in vita;
34 quem enim vehementer amat, occiderat. Sic distrahuntur in contrarias
35 partes impotentium cupiditates. Cum huic obsecutus sis illi est
36 repugnandum.

Cicero, Tusculanae disputationes 5.57-60

Tekst 3

In onderstaande tekst laat Cicero iemand vertellen over de tempelplunderingen die Dionysius, tiran van de stad Syracuse (op Sicilië), overall in de Griekse wereld uitvoerde, zonder dat hij bang was daarvoor gestraft te worden door de goden.

1 Dionysius, de quo ante dixi, cum fanum Proserpinae Locris expilavisset,
2 navigabat Syracusas. Isque, cum secundissimo vento cursum teneret,
3 ridens 'Videtisne', inquit, 'amici, quam bona a deis immortalibus navigatio
4 sacrilegis detur?' Atque homo acutus, cum bene planeque percepisset, in
5 eadem sententia perseverabat. Qui, cum ad Peloponnesum classem
6 appulisset et in fanum venisset Iovis Olympii, aureum ei detraxit
7 amiculum grandi pondere, quo Iovem ornarat e manubiis
8 Carthaginensium tyrannus Gelo; atque in eo etiam cavillatus est aestate
9 grave esse aureum amiculum, hieme frigidum; eique laneum pallium

10 iniecit, cum id esse ad omne anni tempus diceret. Idemque Aesculapii
11 Epidauri barbam auream demi iussit; neque enim convenire barbatum
12 esse filium, cum in omnibus fanis pater imberbis esset.

Cicero, De natura deorum 3.83

Aantekeningen

- regel 1 **dico** spreken
Locris in Locri (*stad in Zuid-Italië*)
- regel 2 **Syracusas** naar Syracuse
- regel 4 **homo** Hiermee wordt Dionysius bedoeld
cum bene planeque percepisset Vul aan als lijdend
voorwerp: **id**
- regel 5 **sententia** opvatting
- regel 6 **ei** Hiermee wordt het grote cultusbeeld van Jupiter bedoeld,
dat bedekt was met een gouden mantel
- regel 7 **ornarat = ornaverat**
- regel 7-8 **e manubiis Carthaginiensium** uit de opbrengst van de buit
die hij behaald had op de Carthagers
- regel 8 **Gelo** Gelo (*een voorganger van Dionysius*)
cavillor in + ablativus spottend zeggen over
- regel 10 **ad + accusativus** geschikt voor
Idemque Ook
- regel 11 **Epidauri** in Epidaurus (*in deze Griekse stad was een
belangrijk heiligdom van de god Aesculapius, een zoon van
Apollo; in de tempel stond een groot godenbeeld van
Aesculapius*)
neque enim convenire Lees: **dixit enim non convenire**